

Bir Başkadır Dizisinin Terapi Sahnelerinin İlişkisel Psikanaliz ve Kültüre Duyarlılık Bağlamında Terapötik İttifak Açısından İncelenmesi¹

Ramazan YILMAZ²

Derleme Makale / Review Article

Özet

Bireysel psikoterapi süreçlerinde, terapist ve danışan arasında doğal olarak bir ilişki gelişir. Bazı psikoterapi ekolleri bu ilişkiyi terapinin ana unsuru olarak kabul ederken bazıları bunu yalnızca iyileşmenin veya terapötik ilerlemenin bir ön koşulu ve aracı olarak görür. Tarihsel süreçte bilimsel gelişmeler ve özellikle fizik alanındaki yeniliklerin etkisiyle psikoterapi ekollerinde de zaman içinde önemli paradigma değişiklikleri meydana gelmiştir. Bu değişim, terapilerin tek kişilik modellerden çift kişilik modellere evrilmesiyle kendini göstermiştir. Tek kişilik terapi modellerinde terapistin zihninde sorunlu bir danışan ve buna bağlı çözümlerin de önceden belli olduğu bir süreç varken; çift kişilik terapi modellerinde, terapist ile danışan arasındaki karşılıklı etkileşim ve süreç boyunca birlikte şekillenen deneyimler önceliklidir. Çift kişilik terapi yaklaşımları, terapötik ittifakı terapist ve danışan arasındaki ilişkinin oluşumu ve devamı için en önemli bileşen olarak kabul eder. Bu çalışmada Netflix yapımı 'Bir Başkadır' dizisinin terapi sahneleri, terapist ve danışanın kültürel kimlikleri ile aralarındaki ilişkisel dinamikler üzerinden, ilişkisel psikanaliz ve kültüre duyarlılık bağlamında terapötik ittifak açısından incelenmiştir. Çalışma nitel yöntemle dizayn edilmiştir. Veri oluşturma tekniği olarak, doküman analizinin bir türü olan dizi film kullanılarak tematik analiz yapılmıştır. İlişkisel psikanaliz kuramı çerçevesinde yapılan tematik analiz sonucunda, terapistin kişisel geçmişi ve karşı aktarım duygularının seans sürecine etki edebileceği ve terapötik ittifakı zorlaştırabileceği; terapi sürecinin yalnızca danışanın değil, aynı zamanda terapistin içsel süreçleriyle de şekillenebileceği ve bu süreçte karşılıklı bir etkileşim olduğu; seansta kırılmaların terapötik sürecin doğal bir parçası olduğu, ancak bu kırılmaların onarılmasının terapötik ittifakın güçlenmesine katkı sağlayabileceği; terapistin kendi karşı aktarım duygularını fark edememesi durumunda onarım sürecinin zorlaşabileceği ve terapinin ilerlemesini olumsuz etkileyebileceği; bu nedenle terapistin süpervizyon desteği almasının ve içsel süreçleri üzerine kendi terapisinde çalışmasının önemli olabileceği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlişkisel Psikanaliz, Kültüre Duyarlılık, Terapötik İttifak, Kırılma ve Onarım

An Analysis of the Therapy Scenes in Bir Başkadır in Terms of the Therapeutic Alliance through the Lens of Relational Psychoanalysis and Cultural Sensitivity

Abstract

In individual psychotherapy processes, a natural relationship develops between the therapist and the client. While some psychotherapy schools consider this relationship as the main element of therapy, others see it merely as a precondition and tool for healing or therapeutic progress. Historical scientific developments, especially innovations in the field of physics, have also led to significant paradigm shifts in psychotherapy schools over time. This change has manifested itself in the evolution from single-person therapy models to two-person models. In single-person therapy models, there is a process where the therapist has a predetermined notion of a troubled client and the related solutions; whereas in two-person therapy models, the mutual interaction between the therapist and the client and

¹ Bu çalışmanın bir bölümü, Psikoterapi Enstitüsü tarafından düzenlenen "Aynı Dala Konabilmek: Terapötik İttifak" sempozyumunda sunulmuştur.

² Uzm. Klinik Psikolog, Millî Eğitim Bakanlığı, E posta: pdramazanyilmaz@gmail.com

¹ ORCID: 0000-0001-7107-9607

Başvuru : 20 Ocak 2025
Kabul : 14 Şubat 2025

DOI: 56955/bpd.1560707

the experiences shaped together throughout the process are prioritized. two-person therapy approaches regard the therapeutic alliance as the most crucial component for the formation and continuation of the relationship between therapist and client. In this study, the therapy scenes from the Netflix series "Ethos" have been analyzed in terms of the therapeutic alliance within the context of relational psychoanalysis and cultural sensitivity, focusing on the cultural identities of the therapist and the client and their relational dynamics. The study was designed using qualitative methods. As a data creation technique, thematic analysis was conducted using the TV series as a type of document analysis. The thematic analysis, framed within relational psychoanalysis theory, has shown that the therapist's personal history and countertransference emotions can affect the session process and complicate the therapeutic alliance; the therapy process can be shaped not only by the client's but also by the therapist's internal processes, and there is mutual interaction in this process; rupture during sessions are a natural part of the therapeutic process, yet repairing these ruptures can contribute to strengthening the therapeutic alliance; if the therapist is unaware of their own countertransference emotions, the repair process can be challenging and negatively affect the progression of therapy; therefore, it is important for the therapist to receive supervision support and work on their own internal processes in therapy.

Keywords: Relational Psychoanalysis, Cultural Sensitivity, Therapeutic Alliance, Rupture and Repair

Giriş

Her psikoterapi ekolünün kendine özgü tedavi amacı, yöntem ve teknikleri bulunmasına rağmen yapılan araştırmalar, danışanlar için en önemli iyileştirici unsurun danışan ile terapist arasında kurulan ilişki olduğunu göstermektedir. Yöntem ve tekniklerin, danışan üzerindeki etkisinin ise yalnızca %7 olduğu tespit edilmiştir (Norcross, 2010). Psikoterapi ekollerinde ilişkiye odaklanan birçok kuram bulunmasına rağmen 'ilişkisel' terimi psikanalizde ilk kez Greenberg ve Mitchell (1983) tarafından kullanılmıştır. Bu terim, Sullivan'ın kişilerarası ilişki kuramı ve Fairbairn'in nesne ilişkisi kuramından esinlenilerek geliştirilmiştir. Stephen Mitchell, ilişkisel psikanaliz kuramını geliştirirken Norcross'un yaptığı gibi çeşitli araştırmalardan yararlanmış ve terapötik ittifakın ilişkinin en önemli bileşeni olduğunu savunmuştur. Mitchell, terapistlerin hangi kuramsal çerçeveyi benimsediklerinden ziyade, kişilik özelliklerinin, danışanla kurdukları ilişkinin niteliği ve terapötik ittifak çerçevesinde oluşan güvenin önemine vurgu yapmıştır (Aron, 2015).

Terapötik İttifak

Breuer ve Freud (1895/1955), danışanların tedaviye aktif katılımının önemini fark etmişlerdir. O dönemde bu durum kavramsal olarak terapötik ittifak olarak adlandırılmasa da Freud, sonraki çalışmalarında aktarım ve direnç üzerine yoğunlaşmış, aynı zamanda ilişkinin psikoterapide iyileşmeye katkı sağlayan önemli bir unsur olduğunu vurgulamıştır.

Rogers'ın (1951) danışan merkezli yaklaşımı, terapist ve danışan arasındaki ilişkinin terapötik değişimde kritik bir rol oynadığını vurgulamıştır. Bu görüş, zamanla farklı ekoller tarafından da kabul edilmiştir. Yıllar içinde, çeşitli araştırmacılar bu kavrama farklı anlamlar yüklemiş olsa da hepsinin ortak noktası terapötik ittifakın önemine vurgu yapmış olmalarıdır.

Terapötik ittifak kavramı, ilk kez Zetzel (1956) tarafından nesne ilişkileri kuramı çerçevesinde terapist ile danışan arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla kavramsallaştırılmıştır. Zetzel'e göre, terapötik ittifak, terapist ile danışanın olumlu ve güvene dayalı bir ilişki kurma kapasitesidir. Bu kapasite, danışanın erken dönem gelişimsel deneyimlerine bağlıdır. Eğer bu kapasite eksikse, terapist öncelikle bu temel ihtiyaçları karşılayarak terapötik ittifakın kurulmasına zemin hazırlamalıdır (Zetzel, 1966). Zetzel (1956) bu süreci bir annenin çocuğunun ihtiyaçlarını karşılayarak güven duygusu oluşturmaya benzetmiştir.

Literatürde birçok araştırmacı tarafından farklı tanımları olmasına rağmen, Bordin'ın (1979) terapötik ittifak modeli, yaygın olarak kabul gören ve kullanılan yaklaşımlardan biridir (Gelso ve Carter, 1985; Greenson, 1967; Horvath ve Greenberg, 1989; Patton, 1984). Bordin, terapötik ittifakı, terapistin hangi ekolü kullandığından bağımsız olarak, "şimdi ve burada" yaşanan tüm terapötik süreçleri kapsayan bir ilişki olarak tanımlamaktadır.

Terapötik ittifak, terapist ile danışan arasındaki ilişkiyi şekillendiren, sürdüren ve aynı zamanda iyileşmeyi sağlayan en önemli faktörlerden biridir. Yapılandırılmış kuramsal ekoller ilişkiyi merkeze almamakla birlikte, bu yaklaşımlar dahi güçlü bir terapötik ittifakın, terapötik sürecin etkili ve başarılı bir şekilde ilerlemesinin temel unsuru olduğunu kabul etmektedir. Terapistin danışana söylediği sözler yalnızca birer müdahale olarak algılanmamalıdır; bu ifadelerin terapist ile danışan arasındaki etkileşimlerin genel atmosferi ve ittifakın gelişimi üzerinde derin bir etkisi vardır (Wachtel, 2013).

Kırılma (İttifakta Kopukluk) ve Onarım

İttifakın zedelenmesi veya ittifakta kopukluk terimi, yıllar boyunca farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Safran ve Muran'ın *rupture* kavramını çalışmalarında kullanma biçimi, bu durumu ihlaller, kopmalar, kırılmalar, meydan okumalar, raydan çıkmalar, bozulmalar, ayrışmalar, rahatsızlıklar, aksaklıklar, başarısızlıklar, çıkmazlar, yanlış ittifaklar, uyumsuzluklar, yanlış koordinasyonlar, yanlış anlamalar, reddetmeler, çekilmeler, dirençler, ayrılıklar, gerginlikler ve zayıflamalar gibi geniş bir yelpazede ele almıştır. *Rupture* ayrıca sahnelenmeler, olumsuz süreçler, yansıtımlı özdeşim, aktarım-karşı aktarım ve kısır döngüler ya da döngüler gibi kavramlarla ilişkilendirilmiştir (Eubanks, Samstag, & Muran, 2023).

Kopukluk terimi, kimi zaman dramatik bir işbirliği kesintisini çağırırsa da, bu durumun yoğunluğu küçük gerilimlerden (ki bunlar bir ya da her iki tarafça yalnızca belirsiz bir şekilde fark edilebilir) büyük ölçüde işbirliği, anlayış veya iletişim kesintilerine kadar değişkenlik gösterebilir. Bu geniş kapsayıcılık, *rupture* kavramının anlamı konusunda kafa karışıklığına yol açmıştır (Eubanks, Samstag, & Muran, 2023). Bu çalışmada, ittifakın zedelenmesi bağlamında "kırılma" kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

Onarım ise kopmaların fark edilmesi ve çözülmesiyle ittifaktaki gerilimlerin yeniden yapılandırılmasını içerir. Bu süreç, hasta ve terapistin ortak çalışmasını gerektirir ve genellikle hasta içgörüsünün geliştirilmesi, değişim motivasyonunun artırılması ve duyguların deneyimlenmesi için bir fırsat sunar. Onarımlar, yalnızca terapötik sürecin yeniden rayına oturmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda tedavi edici bir ilişki içinde yeni ve düzeltici bir deneyim sunarak olumlu değişim mekanizmalarını harekete geçirir (Safran & Muran, 1996; Muran & Eubanks, 2020).

Tek Kişilik Terapi Ekollerinden Çift Kişilik Terapi Ekollerine Geçiş

Tarihsel süreçte bilimsel gelişmelerin, özellikle fizik alanındaki yeniliklerin etkisiyle birçok alanda olduğu gibi psikoterapi ekollerinde de paradigma değişiklikleri yaşanmıştır. Newton fiziğinin egemen olduğu dönemde, katı, kurallara ve önceden belirlenmiş çözümlere dayalı, neden-sonuç ilişkisinin değişmez olduğu, danışan ile terapist arasındaki ilişkiden ziyade kurama göre şekil alan yaklaşımlar ön plandaydı. Ancak, Kuantum fiziğinin sunduğu anlayışla birlikte her şeyin birbirini etkilediği ve sürekli bir değişim içinde olduğu yeni bir bakış açısı gelişmiştir. Bu yeni bakış açısında, danışan ve terapist arasındaki ilişki her seans yeniden inşa edilmekte ve tek bir doğru yerine, zamana ve kişiye göre esneyebilen dinamik bir süreç ortaya çıkmaktadır.

Psikoterapi ekollerinin gelişim süreçlerine bakıldığında, tek kişilik yaklaşımlardan çift kişilik yaklaşımlara doğru bir evrim görülmektedir. 'Tek kişilik' ve 'çift kişilik' terimleri burada sayısal bir anlam taşımamaktadır. Tek kişilik terapilerden kasıt, seans odasında bir bilen bir bilmeyenin olduğu, terapistin danışan üzerinde hakimiyet kurduğu, kuralları net ve keskin, terapistin zihninde sorunlu bir danışan ve buna bağlı çözümlerin de önceden belli olduğudur.

Tek kişilik terapi yaklaşımları da çift kişilik terapi yaklaşımları gibi terapistle danışan arasındaki ilişkiye odaklanır ancak süreçte ortaya çıkan her durumun danışanın geçmiş yaşantılarından kaynaklandığını iddia eder ve terapistin katkısını göz ardı eder. Tek kişilik terapi yaklaşımlarında ilişkiden kasıt aktarım-karşı aktarım temelli süreci ilerletmeleridir. Karşılıklı bir dönüşüm söz konusu olmaz; değişmesi ve dönüşmesi gereken tek taraf danışandır. Tek kişilik terapi ekolünü benimseyen terapistler, genellikle kendi kuramlarına veya zihinlerindeki belirli sorun türlerine odaklanarak, danışanda bu problemlerin izlerini ararlar. Örneğin, J. Masterson'ın 'Terk Depresyonu Kuramı' çerçevesinde çalışan bir terapist, danışan hangi problem ile gelirse gelsin danışanda kendilik aktivasyonu yapamama veya kendilik aktivasyonu yaptıktan hemen sonra terk depresyonu duygularının yaşandığı ayrılma-bireyleşme sürecinin patolojik izlerini arayacaktır.

Yapılan anne bebek bağlanma çalışmalarında anne ile bebeği arasında kurulan bağın yalnızca anneden bebeğe doğru tek yönlü değil, ikisinin birlikte karşılıklı inşa ettiği çift yönlü bir kavram olduğu anlaşılmıştır (Stern ve ark., 2013). Allan Schore'a göre (2011), anne ile çocuk arasındaki bağlanma süreci, yalnızca anneye bağlı değildir; bu süreç, anne ve çocuk tarafından, tıpkı terapide terapist ile danışan arasında terapötik ittifakın inşa edilmesi gibi, birlikte inşa edilir. Bu karşılıklı etkileşime dayanan yaklaşımlar danışanda değişimin gerçekleşmesinin yolunun terapist ile danışanın aynı frekansta olması, aynı dili konuşuyor, aynı duyguyu hissediyor ve aynı dala tünemesiyle olabileceğini savunmaktadır. Bu bakış açısı, terapistte geniş bir serbestlik tanıyarak, seansı belirli kalıplar içinde yapılandırma zorunluluğundan kurtarır ve esnek bir yaklaşımı teşvik eder (Pulat, 2019). İlişkisel Psikanaliz ve Öznelerarası Kuram, çift kişilik terapi yaklaşımlarına örnek olarak verilebilir.

Tek kişilik terapilerden çift kişilik terapilere geçiş sürecinde Heinz Kohut köprü işlevi görmüş ve çift kişilik terapilerin gelişmesine öncülük etmiştir. Çift kişilik terapilerin bir tarafında ilişkisel psikanalizin ilişkiye odaklanan yaklaşım tarzı varken diğer yanda Öznelerarası Alan Kuramı vardır (Özakkaş, 2018). Çift kişilik terapilerde, terapist ve danışan arasındaki etkileşim ve karşılıklı değişim odak noktasıdır. Bu yaklaşımlarda, "bilen-bilmeyen" gibi hiyerarşik bir ayırım yoktur; terapist, danışanı bir "insan" olarak deneyimler ve her seans, ilişkinin yeniden şekillendiği, önceden belirlenmiş hipotezler olmadan sürdürülen bir süreç olarak görülür. Etkileşim sonucunda, iki beynin karşılıklı olarak oluşturduğu yeni bir zihinsel yapı veya anlam ortaya çıkar (Atwood ve Stolorow, 1984). İlişkisel Psikanaliz ve Öznelerarası Alan Kuram terapistleri, belirli kuramsal tanımlamalar ve çerçeveler dâhilinde insanı ve onun etkileşimini anlamaya çalışmanın son derece sınırlayıcı hatta zaman zaman da yanıltıcı olabileceğinin altını çizmiş; her insan ruhunun, birtakım kalıplarla sınırlandırılmayacak kadar çok, zengin, izah edilmesi zor, zaman ve mekândan bağımsız bir biçimde gizemini halen koruyan unsurlar barındırdığı iddia etmiştir (Brandchaft, 2014).

Bu çalışmada, Netflix yapımı "*Bir Başkadır*" dizisinin terapi sahneleri, terapist ve danışanın kültürel kimlikleri ile aralarındaki ilişkisel dinamikler üzerinden, ilişkisel psikanaliz ve kültüre duyarlılık bağlamında terapötik ittifak açısından

incelenmektedir. Dizide terapötik ittifak sürecinde ittifakı zedeleyen, geliştiren ve onaran unsurların belirlenerek kullandığımız kelimelerin, sözsüz ifadelerimizin, aktarımlarımızın terapötik ittifakı ve terapiyi nasıl etkilediğini terapi sahneleri üzerinden örnekleriyle açıklanmaktadır.

Bir Başkadır, 2020 yılında yayınlanan senaristliğini ve yönetmenliğini Berkun OYA'nın yaptığı 8 bölümden oluşan bir dizidir. İstanbul'da yaşayan insanların psikolojik sorunlarını, içsel çatışmalarını ve birbirlerine fiziksel olarak yakın olsalar da "farklı dünyada yaşayan" insanların birbirleri ile olan ilişkilerini ele almaktadır. Dizide, belirli karakterlere odaklanmak yerine, her birinin kendine özgü yaşam öykülerini sunan geniş bir karakter yelpazesi bulunmaktadır. Dizinin danışan karakteri Meryem, yaşadığı bayılma atakları nedeniyle terapiye başlamaktadır. İlkokul mezunu, kırsal kesimde yaşayan, gündelik temizlik işlerinde çalışan, başörtülü ve muhafazakar bir aile yapısına sahip bir karakterdir. Zeki ve duyarlı bir kişiliğe sahip olmasına rağmen, özellikle sevgi ve aşk gibi konularda kendisini ifade edebileceği ve paylaşımında bulunabileceği bir çevreye sahip değildir. Temizlik yaptığı evlerden birinin sahibi olan Sinan Bey'e karşı ilgisi bulunmaktadır. Dizinin terapist karakteri Peri modern giyimli, kariyerli, Robert Koleji mezunu, yurt dışında eğitim alan, güçlü görünen, baş örtüsü kullanan kadınlara olumsuz duygu ve düşünceler besleyen, içinde yaşadığı toplumun bir kısmının kültüründen ve değerlerinden uzak bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Aşağıda terapist ile danışan arasında geçen diyaloglara yer verilmiştir. Danışan ve terapistin sözsüz ifadeleri ise Paul Ekman'ın 1971 yılındaki çalışmasına dayanarak açıklanacaktır. Ekman, bu çalışmada temel duyguların yüz ifadeleri aracılığıyla kültürler arasında evrensel olarak tanınabildiğini ortaya koymuştur.

Danışan: Bu sene de oldu, yan komşumuzun nişanında, bir sefer de evde bayıldım televizyon seyredirken.

Terapist: Ne seyrettiğini hatırlıyor musun?

Danışan: Esra Erol'a bakıyordum.

Terapist: Evlilik programı değil mi? (Terapistin ses tonu ve sözsüz ifadesinden küçümseyici bir tavır takındığı anlaşılmaktadır.)

Danışan: Esra hanımı çok seviyorum sizden iyi olmasın çok da güzel, doğum yaptı annelik de yakıştı yani, gerçekten çok güzel bir bayan.

Danışan, bayılma atakları yaşadığından bahsederken, bu atakları komşusunun nişanında ve televizyon izlerken de yaşadığını ifade etmiştir. Terapist, hangi programı izlediğini sorduğunda, danışan Esra EROL'un evlilik programını izlediği cevabını vermiştir. Bunun üzerine, terapistin ses tonu ve mimiklerinde küçümseyici bir tavır belirmiştir. Bu küçümseyici tutum, danışanın kendisini ve izlediği programı savunmasına neden olmuş, Esra EROL'u öven ifadeler kullanmak zorunda kalmıştır. İlişkisel psikoterapi bağlamında değerlendirildiğinde, terapistin bu tutumunun terapötik ilişkiye zarar verdiği ve ittifakta bir kırılmaya yol açtığı söylenebilir. Tek kişilik terapi yaklaşımları, süreci 'Danışan neden/neyden kaçıyor?' sorusu üzerinden yorumlarken, İlişkisel Psikanaliz terapistin sürece olan katkısını sorgular ve 'Ben ne yaptım da danışan kendini savunmak zorunda kaldı?' bakışıyla yaklaşır (Aron, 2015). Ayrıca, Daniel Stern'in (2004) de belirttiği gibi, minimal ifadeler ve sekanslar, terapi sürecinin akıbeti hakkında önemli ipuçları verir. Terapistin danışana yönelik küçümseyici tavrı ilerleyen seanslarda da devam etmiş ve bu durumu kendi süpervizyon sürecinde dile getirmiştir. Bu sahnedeki terapist müdahalelerinin, ilişkisel psikanaliz yaklaşımına uygun olmadığı söylenebilir.

Terapist: Sinan beyin kim olduğunu bir kaç kez sordum ben sana. Sen sanırım bu konu ile ilgili konuşmaya biraz çekindin. Hiç acelemiz de yok. Umarım haftaya gelirsin. Ben çok isterim seninle tekrar sohbet etmeyi seni dinlemeyi. Ama istersen bu konuyu biz seninle konuşmadan hocaya da pek açma. Ne dersin?

Danışan: Hangi konuyu?

Terapist: Sinan beyle ilgili hoca ile konuşma istersen diyorum. Acelesi yok dediğim gibi. Ama konuşmak istersen ikimiz konuşalım. Aramızda kalsın şimdilik he ne dersin?

Danışan: Yok bir konu yok abla sen yanlış anladın. Kahve sen içince aklıma geldi, lafın gelişi yoksa bir konu olduğundan değil yani hocayla konuşayım konuşmayayım. Yanlış anladın sen.

Terapist: Yakından tanıdığından biri mi Sinan bey Meryem?

Danışan: Yakından tabi yatağını ben yapıyorum, pantolonunu gömleğini ben ütülüyorum, affedersin donunu bile ben yıkıyorum, o karıların hiçbiri yapmaz. Kendi yediklerini bile kaldırmıyorlar. Hele bir tanesi var daha evvelsi hafta, yukarıda allah var konuşmaya korkuyorum kilodunu bırakmış gitmiş abla. Yatağın altından kilodunu buldum ben bunun. Bu nasıl bir şeydir abla allahını seversen sen söyle bana. Ben okumadım abla ilkokuldan sonra hadi ben cahilim. Hadi biz köy yerinden gelmişiz ayak uyduramıyoruz buralara. Sen okumuş görmüş insansın. Bu nasıl iş, bu nasıl kadınlık bu nasıl insanlık. Ben hoca efendiye ne anlatılır ne anlatılmaz biliyorum abla. Sen hiç merak etme. Sinan beyin de lafını belledin, kaçtır sorup duruyorsun huzursuz ediyorsun insanı. Geç kaldım diyorum, çocuğu alacağım okuldan diyorum, deli götünü bellemiş gibi sorup durma abla. Tuttun zeytin dalını sallayıp duruyorsun. Şifa bulmaya geldim ben sana dedikodu yapmaya gelmedim. Ne kadar borcumuz?

Terapist, danışanın Sinan Bey'e ilgisini fark etmiş ve başlangıçta acele etmeyeceklerini söylemesine rağmen, Sinan Bey ile ilgili sorular yöneltmiştir. Danışan ise bu konuda konuşmaya hazır olmadığı için terapistin bu ısrarına karşı tepki göstermiştir. Terapistler için merak önemli bir araçtır; ancak bu merakın doğası terapötik mi yoksa kişisel mi olduğunun ayırt edilmesi gerekmektedir. Terapötik merak danışanın kendisini ifade etmesine katkı sunarken kişisel merak duygusu bu sahnede olduğu gibi ittifakta kırılma oluşturabilmektedir. Kişisel merak amacı ile sorulan sorularda yanıtın hemen gelmesi beklenirken terapötik merak amacı ile sorulan sorularda danışanın daha çok iç dünyasına gitmesini sağlayacak, aceleci olmayan bir tutum vardır. Terapide ne söylendiği kadar neyin, ne zaman ve nasıl söylendiği de bir o kadar önem arz etmektedir. Hakiki terapötik etkiye sahip bir yorumla, istemeden de olsa danışanın sorunlarını pekiştiren bir yorum arasındaki farkı işte bu küçük nüanslar belirler (Wachtel, 2013).

Danışan: Nasıl yani abla?(Danışan terapistle börek yapıp getirmişti ancak terapist almayacağını ifade etmiştir)

Terapist: Kişisel olarak benim sana karşı bir tutumum değil yani Meryem onu anlatmaya çalışıyorum.

Danışan: Yok ben siz severim diye söyleyince geçen hafta zahmet veriyorum size de anlatıyorum ediyorum. Siz de dinliyorsunuz allah razı olsun diye.

Terapist: Çok üzgünüm çok güzel olduğuna eminim ama...Ne de çok yapmışsın.

Danışan: Ne bileyim eve de götürülür yenir diye?

Terapist: Neli yapmıştın?

Danışan: Kıymalı. Kıyma, beyaz soğan, karabiber, biraz da kuru üzüm o yani

Terapist: Ellerine sağlık.

Danışan: Önce soğanı kavuruyorum ama ben kıymayla beraber nasılsa iç diye.

Terapist: Sana bir şey söyleyeyim mi Ben vejeteryanım zaten biliyor musun.

Danışan: Vallaha mı. Bilsem peynirli yapardım

Terapist: Yok yani Meryem onun için söylemedim. Yine de alamazdım dediğim gibi. Oturmak ister misin?

Hediye, evrensel bir kültür unsurudur ve tüm toplumlarda önemli bir işlev görür. Her toplum, hediyeleşmeye kültürel farklılıkları doğrultusunda benzersiz sembolik ve ekonomik anlamlar yükler. Bu süreç, kültürler arasında çeşitlilik gösterdiği gibi, aynı kültür içinde de zamanla farklı biçimlerde gelişebilir (Özmen, 2007).

Danışanlar, çeşitli amaçlarla terapistlerine hediyeler getirebilirler. Bazı teorisyenler, terapistlerin danışanlardan gelen hiçbir hediyeyi kabul etmemesi gerektiğini savunur (örneğin, Glover, 1955; Hundert, 1998; Langs, 1974; Simon, 1989; Talan, 1989). Bu görüşe göre, herhangi bir hediyeyi kabul etmek terapötik süreci tehlikeye atar; çünkü bu durum, danışanın duygusal tatmin arayışını karşılar. Dizideki terapist karakter Peri de kurallara uygun olmadığı gerekçesi ile hediyeyi kabul etmemiştir. Öte yandan, Kritzberg (1980), hediyeleri kabul etmekle birlikte, bu durumu danışanla

ele alarak onların kişilerarası davranışlarını ve bilinçdışı arzularını incelemeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Stein (1965, s. 480), bir analistin genel olarak hediyeleri kabul etmemesi gerektiğini ancak ne zaman istisna yapılacağını bilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Örneğin, bir danışan zor bir tedavi sürecinde terapistte küçük bir hediye verebildiğinde, bu hediyeyi kabul etmemek ciddi bir hata olabilir.

İlişkisel psikoterapi açısından baktığımızda terapistin toplumun, coğrafyanın kültürüne, tarihine, değer yargılarına duyarlı olması özellikle terapötik ittifak kurma sürecinde oldukça önem taşımaktadır. Ürk toplumunda hediyeleşme kültürü köklü bir geçmişe sahiptir ve genellikle maddi değeri düşük veya emeğe dayalı hediyeler tercih edilmektedir (Şahbaz, 2018). Öznelerarası bakış açısıyla (örneğin, Atwood & Stolorow, 1984; Hahn, 1998; Stolorow & Atwood, 1996) terapistin hediye kabul etmesi, danışanı onaylaması ve danışanın kendini kabul etmesini teşvik etmesi olarak değerlendirilir. Hediye reddedilmesi, danışanın savunma mekanizmalarını harekete geçirip öz-farkındalığını ve öz-anlayışını engelleyebilir ve danışanın hediye reddedilmesini kendisinin reddedilmesi olarak deneyimlemesine yol açabilir. İstisnai olarak maddi değeri yüksek olan hediyelerin kabul edilemeyeceğinin ifade edilmesi gerekmektedir (Knox, Hess, Williams ve Hill, 2003). Ayrıca hediye getirmenin altında hangi gerekçe yatıyor olabileceğinin seansta konuşulmasında fayda bulunmaktadır. İlişkisel psikanaliz açısından bakıldığında bir müdahalenin uygun olup olmadığı bağlama göre değişiklik gösterebilmektedir. Bir danışanın getirdiği hediyeyi kabul etmek sürece katkı sunabilirken, başka bir danışan için reddetmek daha doğru bir yaklaşım olabilir. Karar aşamasında "Bu danışana faydalı olacak mı?" sorusu sorulmalıdır. Bu kapsamda hediye alınmalıdır demek alınmamalıdır demek kadar kötü olabilir (Aron, 2015). İlgili sahnede terapistin danışanın getirdiği hediyeyi kabul etmemesi sonucu bir kırılma olduğu danışanın jest ve mimiklerine yansımıştır. Hediyeyi kabul etmek her zaman doğru bir yaklaşım olmayabilir. Ancak çift kişilik terapi ekolünü benimseyen bir terapist, hediyeyi kabul etmese bile onun anlamını terapötik bir bağlamda ele almalıdır.

Dizinin bir başka sahnesinde, danışan terapistte özel hayatıyla ilgili 'Evli misiniz?' benzeri sorular yöneltmektedir. Bu soru, terapistin kişisel hayatına dair olup, literatürde 'kendini açma' kavramı ile açıklanmaktadır. Terapistin kendini açması, terapistin her türlü kişisel bir şeyler ortaya koyan ifadeleri olarak geniş bir şekilde tanımlanabilir. Genellikle bu geniş tanımları kullanmış olsa da, kendini açma (kendi hakkında dolaylı kişisel bilgi vermek) ile dolaysızlık ifadelerini (danışan veya terapötik ilişki hakkında anlık hisleri açığa vurmak) ayırt etmek önemlidir.

Terapistin kendini açması, en tartışmalı terapötik müdahalelerden biridir. Bazı teorisyenler bunu coşkuyla savunurken, bazıları ise şiddetle karşı çıkmaktadır (Hill & Knox, 2002). Tek kişilik terapilerde, terapistin kendini açması genellikle karşı aktarım duygularının ifade edilmesiyle sınırlıdır. Ancak, çift kişilik terapi görüşünü benimseyen terapist, danışana kendisi hakkında bazı kişisel bilgiler vermekten, aktarımı 'bozmak' veya 'kirliletmek' korkusuyla kaçınmaz (Wachtel, 2013).

Belirli sınırlar çerçevesinde, terapistin de zaman zaman kendini açması terapötik ittifakı güçlendirebilir. Yapılan çalışmalar, terapistin kendini açmasının hem danışanlar hem de terapistler tarafından terapötik hedeflere katkı sağladığı şeklinde değerlendirildiğini göstermektedir. Örneğin 94 danışanın terapistlerinin kendilerini açmalarıyla ilgili görüşlerinin alındığı bir çalışmada terapistlerinin kendileriyle kurdukları gerçek ilişki ile olumlu terapötik sonuç arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur (Ain, 2008). Terapistin kendini açmasının, danışanın ihtiyaç duyması halinde fayda sağladığı görülmektedir. Benzer bir çalışmada, terapistin kendini açmasının terapistin yapılandırılmasında etkili olduğu, danışanı sorunlarını sürece getirme konusunda cesaretlendirdiği ve kendini daha rahat ifade etmesini sağladığı belirlenmiştir (Audet, 2004). Terapistlerle yapılan bir başka çalışmada, katılımcıların çoğunun kendini açmayı terapötik sürecin verimliliğini artıran bir faktör olarak gördüğü belirlenmiştir (Sady, 2005).

İlişkisel psikoterapi, terapistin danışan ile ilişkisini güçlendirmek amacıyla sınırlı ve kontrollü bir şekilde kendini açmasını destekler (Safran & Muran, 2000). Öznelerarası kuram, terapist ve danışan arasındaki ilişkilerin dinamiklerini anlamada önemli bir çerçeve sunmaktadır. Nieuwenhove ve arkadaşları, terapötik süreçte danışanın temel öznelerarası kalıplarının terapötik ilişkiyi nasıl etkilediğini incelemiştir. Araştırmaları, terapistin danışanın öznelerarası kalıplarını anlamasının, terapötik müdahalelerin etkisini artırabileceğini göstermektedir (Nieuwenhove ve ark., 2020). Bu durum, terapistin kendini açmasının, danışanın ilişki kalıplarını keşfetmesine ve terapötik sürecin derinleşmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Lukowitsky ve Pincus, bireylerin içsel temsil sistemlerinin mevcut öznelerarası ilişkilerini nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Bu içsel temsil sistemleri, bireylerin geçmiş ilişkilerinden edindikleri deneyimlerle şekillenir ve terapötik süreçte önemli bir rol oynar (Lukowitsky & Pincus, 2011). Terapistin kendini açması, içsel temsil sistemlerinin yeniden

yapılandırılmasına yardımcı olur ve danışanın mevcut ilişkilerindeki zorlukları aşmasını destekleyebilir.

Danışan: Yani iyi geliyor anlamında diyorum buraya gelmek. Konuşuyoruz, ediyoruz, muhabbet oluyor. Siz de dinliyorsunuz hakketten insanı. Bazen diyorum geveze Meryem, oturdun kadıncağzın karşında vır vır vır başının etini yedin Peri ablanın.

Terapist: Olur mu öyle şey Meryem. Benim vazifem bu.

Danışan: O da doğru. Vazife olunca tabi. Ben geleceğim, öteki gelecek, ne olacak. Oldu abla biraz erken kessek bugün.

Terapist: Ne oldu Meryem?

Danışan: İçim bir huzursuz oldu da abla benim.

Terapist: Konuşalım istersen sohbet edelim.

Danışan: Vallahi sohbet gibi de olmuyor ben anlatıyorum da siz.

Terapist: Meryem ben...

Danışan: Yenge kayıp, abim perişan ben burada böyle. Vallahi ben izninizi isteyeyim abla. Hayırlı günlerinizi olsun, allah razı olsun, hayırlı işler. (Meryem çıkar. Bir süre sonra terapist Meryem'i bulmak için kalkar gider, öncelikle başka başı kapalı bir bayanı Meryem sanıp seslenir, ardından Meryem'i bulur)

Terapist: Meryem

Danışan: Buyur abla

Terapist: Seni görünce yanına geldim, bir şey söylemek istiyorum ben sana Meryem.

Danışan: Nasıl ablaa.?

Terapist: Bir daha börek getirirsen diyecektim.

Danışan: Börek mi

Terapist: Börek getirmiştin ya, alamamıştım ben de kurallar gereği, anlatmıştım sana.

Danışan: Evet abla.

Terapist: Yani diyecektim ki bir daha içinden gelir de bir daha yaparsan getirirsen çok büyük bir şey olmamak şartıyla tadına bakmak isterim, seve seve.

Danışan: hee

Terapist: Kıymalı olmazsa iyi olur ama.

Danışan: Peynirli

Terapist: Olur.

Danışan: Abla ben abim mağlum valla inan bak ben bugün buraya geldim ne hocanın haberi var ne abimin haberi var. Evde mağlum yenge. Çocuğunda başında durmak lazım. Söz vermeyeyim ben size gelecek hafta için ama gelebilirsem şey yapayım ama zor gibi yani.

Terapist: Ben bekleyeceğim seni Hazal

Danışan: Hazal mı?

Terapist: Hazal aa Meryem ben neden Hazal dedim bilmiyorum. Meryem kusura bakma kafam karıştı bir an.

Danışan: Olsun önemli değil. Oldu abla iyi günler size.

Terapist, süpervizyon sürecinde Meryem ile seanslarını sürdürmek istemediğini dile getirmiş ancak Meryem'in seanslara devam etme isteği nedeniyle süreci sonlandıramamıştır. Meryem, seanslar sırasında zaman zaman duygusal kırılmalar yaşamakla birlikte, belki de ilk defa kendisini dinleyen ve ona içini dökebileceği bir kişi bulmuştur. Bir yandan Sinan Bey ile ilgili konuları konuşmak isterken diğer yandan bu konulardan kaçınmaktadır. Ancak gelecekte bu konulara değinme fırsatını da kaçırmak istememektedir. Danışanın bu kaçınma davranışında, terapistin önceki seanslarda yaptığı yanlış müdahalelerin yarattığı kırılmaların etkisi olduğu söylenebilir.

Danışanın önceki seanslarda hediye olarak börek getirmesi ve terapistin kurallar gereği bu hediyeyi kabul edememesi sonucu oluşan kırılmayı onarma adına terapist farklı bir tutum sergilemeye başlamıştır ki söz konusu tutum kırılmanın onarılması için önemli bir adımdır. İlişkisel psikanalize göre, seanslarda kırılma oluşması kaçınılmazdır. Terapistin etkili olduğu nokta, bu kırılmaları fark edip onarmak üzere yaptığı müdahalelerdir. Başarılı terapötik çalışmaların önemli öğelerinden birinin, terapötik ittifakta meydana gelen kırılmaların onarılması olduğunu gösteren çok sayıda çalışma yapılmıştır (Ruiz-Cordell & Safran, 2007). Sorunlu imalar ve gizli mesajlar, terapötik ittifakta kırılmaların önemli nedenleri arasındadır. Terapötik ittifakta meydana gelen bu kırılmalar, sadece deneyimsiz terapistlerin yaptığı 'hatalar' olarak değerlendirilmemelidir. Kırılmaların oluşması ve onarılması, sürecin doğal bir parçasıdır. Bunlarla etkili bir şekilde başa çıkabilmek için, öncelikle bir kırılmanın meydana geldiğinin farkına varılması gerekir (Wachtel, 2013).

Danışan, genel olarak terapistin kendisine empatik bir tutum sergilemediğini hissetse de duygularını açık bir şekilde ifade etmeye çalışmıştır. Ancak danışanın bu ifadelerine terapistin "vazifem bu" şeklinde yanıt vermesi, seansta yeni bir kırılma oluşmasına neden olmuştur. Bu müdahale terapötik ittifakı zedelemiş ve danışan seansı sonlandırma isteği duymuştur. Elbette ki terapistlik bir meslektir ve doğal olarak terapistlerin de bazı vazifeleri vardır ancak yapılan araştırmalar, danışanlar için en önemli iyileştirici unsurun, danışan ile terapist arasında kurulan ilişki olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, ilgili sahnede terapötik bir ilişkiden bahsetmek zordur. Paul Wachtel'in (2013) de belirttiği gibi, ne söylediğimiz kadar nasıl söylediğimiz de önemlidir ve sözcükler bizim iş aletlerimizdir. Terapist burada "vazifem" demek yerine "benim seni can kulağı ile dinliyor olmam sana iyi geliyor" şeklinde bir yorumu ilişkisel psikanaliz açısından uygun bir müdahale olabilirdi. Terapist danışana her zaman yorumlama yapmak durumunda değildir. İttifaka zarar vermek yerine zaman zaman yorum yapmamak da alternatiflerden biridir.

Bir diğer diyalogda, terapist her ne kadar ilişkiyi onarmak için çaba sarf etse de danışana başka bir danışanın ismiyle hitap etmiş ve bu durum yeni bir kırılmaya yol açmıştır. Bu hata, terapistin karşı aktarım geliştirdiğini göstermektedir. Karşı aktarım, terapistin danışanla ilgili hissettiği duygusal tepkiler bütünü olarak ele alınabileceği gibi danışanın aktarımına karşılık olarak, kendi bilinçdışı ihtiyaç ve çatışmalarını yansıtması durumu olarak da değerlendirilir. Bu, terapistin kendi duygusal durumunu ve geçmiş deneyimlerini danışanla olan ilişkisine dahil etmesi anlamına gelir. Bu bağlamda, terapistin karşı aktarımını fark edip yönetebilmesi, terapötik sürecin sağlıklı ilerlemesi için gereklidir. Terapistin karşı aktarımını anlaması, danışanın ihtiyaçlarını daha iyi kavramasına ve terapötik ilişkiyi güçlendirmesine yardımcı olabilir. İlişkisel psikanaliz, klasik aktarım-karşı aktarım kavramlarının ötesinde, karşılıklı aktarım kavramını benimser. İlişki dinamiklerine bağlı olarak, aktarımın mı yoksa karşı aktarımın mı önce geldiği değişebilir (Aron, 2015).

Terapistin süpervizyon sürecindeki ifadelerine göre, çocukluk döneminde kesin ve katı kuralların hâkim olduğu, esnekliğin az olduğu ve toplumun bir kesiminin kültürlerine yabancı kaldığı bir aile ortamında yetiştiği anlaşılmaktadır. Bu durum, terapistin danışanla kurduğu ilişkide belirgin sınırlarla tanımlanmış, yapılandırılmış bir terapi çerçevesi kullanma eğiliminde olmasına yol açmaktadır. Terapistin belirsizliği tolere etme kapasitesinin düşük olması, bu tür bir çerçeveye sığınmasına ve karşı aktarım tepkilerinin gelişmesine neden olmuş olabilir. Spesifik karşı aktarım tepkilerinin temelini oluşturan kişisel geçmişimiz ve hayat tecrübelerimiz kuram seçimimizde de etkili olmaktadır (Stolorow & Atwood, 1979).

Sonuç

Bu çalışmada, *Bir Başkadır* dizisinin terapi sahneleri, terapist ve danışanın kültürel kimlikleri ile ilişkisel dinamikleri üzerinden, ilişkisel psikanaliz ve kültüre duyarlılık bağlamında terapötik ittifak açısından incelenmiştir. Mesleğe yeni başlayan terapistler, genellikle eğitimlerinde öğrendikleri yapılandırılmış yöntemlere bağlı kalarak danışanlarına

yaklaşma eğilimindedir. Deneyim kazandıkça, kuram ve tekniklerden ziyade, danışanla ilişki kurabilmenin ve terapötik ittifakı geliştirmenin daha önemli olduğu anlamaktadırlar (Mitchell, 1997). Terapötik ittifakın, danışan ile terapist arasında güvene dayalı dinamik bir süreç olduğu bilinmektedir (Horvath & Greenberg, 1989). Dizideki terapi sahnelerinin incelenmesi sonucunda terapistin içinde yaşadığı toplumun tüm kültürel öğelerini ne derece tanıdığı ayrıca karşı aktarım duyguları ile kendini gösteren geçmişin izlerinin farkında olup olmamasının bu ittifakın kurulmasında ne denli önemli bir rol oynadığı gözler önüne serilmiştir.

Dizide terapötik kırılmaların sık yaşandığı ve ittifakın gelişimini olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir. Özellikle, kullandığımız her kelimenin ve sözsüz iletişim unsurlarının, sadece birer müdahale olmadığını; terapist ile danışan arasında gelişen etkileşimlerin ve ilişkinin atmosferinin bir parçası olduğunu anlamak önemlidir (Stern, 2004). Terapistin kullandığı dil, beden dili ve yüz ifadeleri gibi sözsüz mesajlar, terapötik ittifakın güçlenmesine ya da zayıflamasına doğrudan etki eder. Dizide, terapistin karşı aktarım süreçleriyle mücadele ettiği ve bunun danışanla ilişkisine yansıdığı da açıkça görülmektedir.

Kültüre duyarlılık, terapötik ittifakın gelişiminde önemli bir unsurdur. Ancak, terapistin geçmişte yaşadığı travmalar ya da kültürel önyargılar zaman zaman bu ittifakın kurulmasını zorlaştırabilir. İlişkisel psikanaliz bağlamında, bu kırılmaların fark edilmesi ve onarım sürecinin başlatılması, terapinin sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için hayati önem taşır (Benjamin, 1995). Onarım süreci, terapistin empatik bir tutum sergilemesi, danışan kültürel ve duygusal dünyasına duyarlılık göstermesiyle gerçekleşir. Bu inceleme, terapide kelimelerin ve karşılıklı etkileşimlerin ittifakın gelişiminde ne denli kritik bir rol oynadığını göstermekte ve terapistin kendi içsel süreçlerinin bu ittifakı nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Kültüre, tarihe, değer yargılarına duyarlı olma özellikle İlişkisel Psikanaliz terapistleri için elbette çok önemli unsurlardır ancak hepimizde insan olmanın doğal bir sonucu olarak geçmişten kalan izler vardır ve bunlar hem günlük ilişkilerimize hem de danışanlarımızla olan ilişkilerimize yansımaktadır. Buna bağlı olarak da seanslarda kırılmalar olması kaçınılmaz bir gerçektir. Önemli olan bunların farkına varıp onarımın sağlanmasıdır.

Sonuç olarak, *Bir Başkadır* dizisinin terapi sahneleri, terapötik ittifakın dinamik doğasını, kültürel ve ilişkisel faktörlerin bu ittifak üzerindeki etkilerini ve terapistin karşı aktarım süreçlerini anlamada önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Bu analizler, mesleğe yeni başlayan terapistler için kültürel farkındalığın, ilişkisel dinamiklerin ve karşı aktarımın önemini vurgulamakta ve terapötik sürecin derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Terapistlerin karşı aktarım duygularını daha iyi yönetebilmeleri için rutin olarak süpervizyon desteği almaları ve kendi terapi süreçlerinden geçmeleri kritik bir öneme sahiptir.

Kaynakça

- Ain, S. (2008). *Chipping Away at the Blank Screen: Therapist Self-Disclosure and the Real Relationship* (M.S. Thesis). University of Maryland.
- Aron, L. (2015). *İlişkisel Psikanalize Giriş* (Z. Ertan, Çev.). Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Atwood, G., & Stolorow, R. (1984). *Structures of Subjectivity: Explorations in Psychoanalytic Phenomenology*. The Analytic Press.
- Audet, C. T. (2004). *Client Experiences of Therapist Self-Disclosure* (Ph.D. Thesis). University of Alberta.
- Benjamin, J. (1995). *Like Subjects, Love Objects: Essays on Recognition and Sexual Difference*. Yale University Press.
- Brandchaft, B. (2014). *Öznel Arası Bakış Açısı* (Ö. Gelbal, Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Breuer, J., & Freud, S. (1955). *Studies on Hysteria* (J. Strachey, Çev.). Basic Books. (Orijinal çalışma 1895 yılında yayımlanmıştır).
- Ekman, P. (1971). Universals and Cultural Differences in Facial Expressions of Emotion. *Nebraska Symposium on Motivation*, 208. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Eubanks, C. F., Samstag, L. W., & Muran, J. C. (Eds.). (2023). *Psikoterapide Kopma ve Onarım: Değişim İçin Kritik Bir Süreç*. American Psychological Association. Retrieved from <https://doi.org/10.1037/0000306-000>.

antecedents. *The Counseling Psychologist*, 13(2), 155–243.

Greenberg, J. R., & Mitchell, S. A. (1983). *Object Relations in Psychoanalytic Theory*. Cambridge: Harvard University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvjvk2xv6>

Greenson, R. R. (1967). *The Technique and Practice of Psychoanalysis*. International Universities Press.

Hahn, W. K. (1998). Gifts in psychotherapy: An intersubjective approach to patient gifts. *Psychotherapy*, 35, 78–86.

Hill, C. E., & Knox, S. (2002). Self-disclosure. In J. C. Norcross (Ed.), *Psychotherapy Relationships that Work* (pp. 249–259). New York: Oxford University Press.

Horvath, A. O., & Greenberg, L. S. (1989). The development of the Working Alliance Inventory. *Psychological Assessment*, 1(3), 207–210.

Knox, S., Hess, S. A., Williams, E. N., & Hill, C. E. (2003). "Here's a little something for you": How therapists respond to client gifts. *Journal of Counseling Psychology*, 50(2), 199–210. Retrieved from <https://doi.org/10.1037/0022-0167.50.2.199>.

Kritzberg, N. I. (1980). On patients' gift-giving. *Contemporary Psychoanalysis*, 16, 98–118.

Langs, R. (1974). *The technique of psychoanalytic psychotherapy: Vol. I. Theoretical Framework*. Jason Aronson.

Lukowitsky, M. R., & Pincus, A. L. (2011). Using structural analysis of social behavior (SASB) measures of self- and other-directed interpersonal problems to assess personality pathology: Validity, reliability, and factor structure. *Journal of Personality Assessment*, 93(4), 445–455.

Mitchell, S. A. (1997). *Relationality: From Attachment to Intersubjectivity*. The Analytic Press.

Muran, J. C., & Eubanks, C. F. (2020). *Therapist Performance Under Pressure: Negotiating Emotion, Difference, and Rupture*. APA Books.

Nieuwenhove, K., Otten, R., Pechtel, P., & Jacobs, N. (2020). Interpersonal patterns and therapeutic alliance in psychotherapy: The mediating role of alliance rupture. *Psychotherapy Research*, 30(5), 587–599. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/10503307.2019.1657920>.

Özakkaş, T. (2018). Alan kuramının diğer psikanalitik kuramlarla ilişkisi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1(2), 1–28.

Özmen, M. (2007). Yeni tüketicinin hediye verme davranışı. *Yeni Müşteri*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 155–167.

Prochaska, J. O., & Norcross, J. C. (2014). *Psikoterapi Sistemleri* (F. Helvacıoğlu, Çev.). Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.

Pulat, F. (2019). Tek kişilik terapilerden iki kişilik terapilere geçiş: İlişkisel psikoterapi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 2(4), 17–27.

Rogers, C. R. (1951). *Client-centered therapy; its current practice, implications, and theory*. Houghton Mifflin.

Ruiz-Cordell, K. D., & Safran, J. D. (2007). Alliance ruptures: Theory, research, and practice. In S. G. Hofmann & J. Weinberger (Eds.), *The art and Science of Psychotherapy* (pp. 155–170). New York, NY: Routledge/Taylor & Francis Group.

Sady, S., & Vaughn, K. (2005). *The Latino Therapist's Use of Self-Disclosure in Sessions as a Tool to Improve the Therapeutic Relationship* (Ph.D. Thesis). Alliant International University, California School of Professional Psychology.

Safran, J. D., & Muran, J. C. (1996). The resolution of ruptures in the therapeutic alliance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(3), 447–458.

Safran, J. D., & Muran, J. C. (2000). Resolving therapeutic alliance ruptures: Diversity and integration. *Journal of Clinical Psychology*, 56(2), 233–243. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4679\(200002\)56:2<233::AID-JCLP9>3.0.CO;2-3](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4679(200002)56:2<233::AID-JCLP9>3.0.CO;2-3)

- Schore, A. N. (2011). *Developmental Neurobiology and Attachment Theory* (B. Bozkurt, Çev.). Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Stern, D. N. (2004). *The Present Moment in Psychotherapy and Everyday Life*. W. W. Norton & Company.
- Stern, D. N., Bruschiweiler-Stern, N., & Freeland, A. (2013). *The birth of a Mother* (Z. Ertan, Çev.). Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Stein, H. (1965). The gift in therapy. *American Journal of Psychotherapy*, 19, 480–486.
- Stolorow, R. D., & Atwood, G. E. (1979). The unconscious and unconscious fantasy: Toward an intersubjective and context-sensitive study. *International Review of Psychoanalysis*, 6, 125–134.
- Stolorow, R. D., & Atwood, G. E. (1996). The intersubjective perspective. *Psychoanalytic Review*, 83(2), 181–194.
- Şahbaz, M. (2018). Eski Türklerde hediyeleşme. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 141–153. Retrieved from <https://doi.org/10.26899/inciss.184>
- Wachtel, P. L. (2013). *Terapinin dili* (B. M. Benveniste, Çev.). Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Zetzel, E. (1956). Current concepts of transference. *The International Journal of Psycho-Analysis*, 37, 369–376.
- Zetzel, E. (1966). The analytic situation. In R. E. Litman (Ed.), *Psychoanalysis in America* (pp. 86–106). International Universities Press.